

Gedragscodes: niet goed beschermd versus niet goed beheerd

Begin deze eeuw is de wettelijke bescherming van bos en overige natuurterreinen aanzienlijk versterkt met de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en de Boswet, die vervolgens alle zijn opgegaan in de Wet Natuurbescherming. Maar de steeds striktere wetgeving gaf ook problemen in de uitvoering van bos- en natuurbeheer. Elk beheer verstoort immers flora en fauna, en dat staat bij een strikte toepassing van de regels op gespannen voet met de wet. Gedragscodes moesten dit oplossen: als je volgens de regels van deze codes werkt, en zo het risico op verstoringen tot het minimum beperkt, overtreed je als beheerder niet de wet. De bossector stelde samen met soortenbeschermers de Gedragscode Zorgvuldig Bosbeheer op. Later volgde de Gedragscode Natuurbeheer en daarna nog vele codes van onder andere gemeenten en waterschappen. Om te kunnen leren van de ervaringen en eventueel bij te kunnen sturen, hebben de gedragscodes altijd een geldigheidsduur van vijf jaar. Dan volgt een evaluatie en mogelijk een aanpassing en verlenging. Voor bos zijn we inmiddels aan de derde gedragscode toe en het lijkt er op dat de Rijksoverheid, de bossector en de soortenbeschermers tot een eindakkoord zijn gekomen. Ook de Gedragscode Natuurbeheer is toe aan vernieuwing: de laatste gedragscode gold tot 31 december 2021 zodat er nu dus geen geldige gedragscode ligt voor het natuurbeheer en beheerders.

Het is opvallend hoe moeizaam de gesprekken over de gedragscodes gaan. Misschien wel moeizamer dan bij de eerste versies van de codes. Maar ook toen al vonden sommigen dat alles wat eindelijk wettelijk goed beschermd was, nu door gedragscodes weer

teniet werd gedaan. Harde ervaringscijfers zijn hier overigens nooit voor aangevoerd, wel incidenten die veel aandacht kregen. Er is nooit aangetoond dat populaties van beschermde soorten zijn ondermijnd als gevolg van de toepassing van gedragscodes in de natuurterreinen. Wel is duidelijk dat op individuniveau nogal eens dieren over het hoofd zijn gezien, waarbij vrijstelling van vervolging optrad als de beheerder en/of de aannemer konden aantonen dat zij volgens een gedragscode hadden gewerkt.

Desondanks zet het bevoegde gezag (in deze de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) steeds zwaarder in op het aanscherpen van gedragscodes en het streng beperken van de geldigheidsduur van de gedragscodes, wat het reguliere werk van de terreinbeheerders er niet gemakkelijker op maakt. In de – na inmiddels vijf jaar verlenging – bijna afgeronde Gedragscode Soortenbescherming Bosbeheer moeten beheerders nog veel uitvoeriger verantwoorden hoe reguliere beheermaatregelen bijdragen aan de natuurkwaliteit, ook als ze eigenlijk op andere functies gericht zijn (zoals veiligheid of hout). De lijst met plant- en diersoorten, die inmiddels op individueel niveau geen enkel slachtoffer meer mag opleveren, is sterk uitgebreid. Voor de Gedragscode Natuurbeheer is een verlenging wegens het nog niet gereed zijn van de opvolger zelfs helemaal niet verleend, met ingrijpende consequenties voor het natuurbeheer in 2022. De vraag is daarom of het oorspronkelijke doel van de gedragscode, namelijk een pragmatische balans tussen natuurbescherming en natuurbeheer, nog wel stand houdt. En dat de consequentie zal zijn dat deze balans dan op een andere manier gezocht zal worden om natuur te kunnen blijven beheren.